

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

**СИНТАГМИ СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ :
ПРОЛЕГОМЕНИ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ**

до 80-річчя від дня народження
доктора юридичних наук, професора Юрія Миколайовича Оборотова
матеріали
всеукраїнської науково-практичної конференції

14 вересня 2026 року

Одеса
2026

Матеріали подано в авторській редакції

Синтагми сучасної юриспруденції : пролегомени правові інноватики. Пам'яті проф. Ю. М. Оборотова : (до 80-річчя від дня народж. д. ю. н., проф. Ю. М. Оборотова) : матер. Всеукр. наук.-практ. конф.(Одеса, 14 верес. 2026 р. Одеса : Нац. ун-т «Одеська юрид. академія»., 2026. 274 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.33882>

Матеріали конференції, вміщені у цьому збірнику, відображають прагнення представників української правничої науки осмислити методологічне значення наукової спадщини Ю. М. Оборотова та розглянути актуальні проблеми розвитку сучасної юриспруденції. У працях авторів досліджуються питання методології юридичної науки, традиційні та інноваційні напрями розвитку права, трансформація держави, зміна правової реальності під впливом глобалізаційних, інтеграційних, інформаційних і технологічних процесів.

Окрему увагу приділено проблемам цифровізації права, ролі штучного інтелекту у трансформації юридичної діяльності, зміні форм правового регулювання, розвитку правової системи в умовах європейської інтеграції, а також переосмисленню фундаментальних категорій загальної теорії права та держави.

2. Оборотов Ю.М. Формування синтагми загальнотеоретичної юриспруденції. *Правове життя сучасної України* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 вересня 2018 р.) / за ред. Г.О. Ульянової ; уклад.: О.В. Дикий, І.І. Братінов. Одеса : Гельветика, 2018. С. 26–30.

3. Теоретичні аспекти кримінальної юриспруденції : монографія / під ред.: С.В. Ківалов, В.О. Туляков ; НУ «ОЮА». Одеса : Юридична література, 2016. 328 с.

Ключові слова: інновації, принципи кримінального права, пропорційність, міждисциплінарність, синтагматичний підхід, євроінтеграція.

Key words: innovations, principles of criminal law, proportionality, interdisciplinarity, syntagmatic approach, European integration.

Нікітін Володимир Вікторович

Київський національний університет будівництва і архітектури,

доктор юридичних наук,

завідувач кафедри права та публічного управління, адвокат

DOI:

ПРИВАТНЕ ПРАВО У ПУБЛІЧНОМУ РЕЄСТРІ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ДВОЇСТОЇ ПРИРОДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ

Конституційна гарантія права приватної власності не вичерпується заборонаю протиправного позбавлення майна. Її інституційний зміст охоплює обов'язок держави створити передбачуваний механізм визнання, оприлюднення і судового захисту речових прав. Статті 41 і 55 Конституції України формують у цій сфері єдиний нормативний контур: право має бути не лише формально проголошене, а й захищене способом, здатним відновити реальну можливість володіти, користуватися та розпоряджатися майном [1]. Для нерухомості таким інфраструктурним механізмом став Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (далі – ДРП). Водночас цифровий запис дедалі частіше

сприймається учасниками обороту як саме право, хоча цивільне законодавство розмежовує юридичну підставу набуття права та його державну реєстрацію [2].

Законодавче визначення державної реєстрації як офіційного визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав засвідчує її двоїсту природу [3]. Приватноправовий елемент становлять право власності, інші речові права, правочини та конфлікт інтересів конкретних осіб. Публічно-правовий елемент утворюють владна компетенція реєстратора, адміністративна процедура, інформаційна система, контроль Міністерства юстиції України й обов'язок держави гарантувати цілісність даних. Реєстраційний акт тому не створює приватного титулу без належної матеріальної підстави, але змінює його зовнішню легітимацію та практичну оборотоздатність. Саме ця здатність публічної форми істотно впливати на здійснення приватного права пояснює, чому дефект реєстраційної процедури не можна зводити до технічної помилки.

У доктрині подвійність реєстрації слушно пов'язується з одночасним захистом приватного права та виконанням державою публічної функції [4, с. 331-335]. Проте констатація міжгалузевого характеру ще не дає методології вирішення спору. Цивілістична редукція ігнорує владність реєстраційного рішення; адміністративістська – підміняє спір про титул перевіркою компетенції реєстратора. Так само недостатньо виводити природу інституту з формального розміщення норм. Потрібно функціонально встановлювати, чий інтерес змінено, яку презумпцію створено для третіх осіб та чи усуває обраний захист наслідок порушення.

Для операціоналізації цієї позиції пропонується трирівневий тест міжгалузевої верифікації. На титульному рівні з'ясовуються юридичні факти набуття, зміни або припинення речового права. На процедурному рівні перевіряються компетенція реєстратора, повнота документів, послідовність реєстраційних дій та дотримання гарантій заінтересованих осіб. На відновлювальному рівні оцінюється, чи змінить обраний спосіб захисту матеріально-правове становище сторін і чи може судове рішення бути

безпосередньо виконане у ДРП. Науковий внесок такого тесту полягає у перенесенні центру аналізу з абстрактної галузевої кваліфікації на узгодженість трьох правових результатів: дійсного титулу, законної публічної процедури та виконуваного судового рішення.

Перша системна асиметрія виникає між титулом і записом. З одного боку, відсутність або помилковість запису не повинна автоматично нівелювати право, набуте на законній підставі. З іншого – ігнорування реєстрових відомостей руйнує довіру третіх осіб і передбачуваність обороту. Верховний Суд наголошує, що державна реєстрація не є підставою набуття права власності, а лише засвідчує вже набуте право; суд передусім має встановити юридичну підставу титулу. У тій самій практиці розмежовано приватноправові спори щодо права третьої особи та публічно-правові спори, предметом яких є виключно розгляд реєстратором заяви позивача [5]. Ці позиції правильно перешкоджають «фетишизації запису», проте не формують завершеної концепції публічної довіри до реєстру.

Категорична теза про вторинність державної реєстрації не повинна виправдовувати нехтування офіційними даними. Запис доцільно розглядати як спростовну публічну презумпцію: відступ від нього потребує встановленої судом матеріальної підстави, а ризик державної помилки не може безумовно перекладатися на добросовісного учасника обороту.

Друга асиметрія існує між юрисдикційною формою та сутністю конфлікту. Участь реєстратора не перетворює спір на публічно-правовий: якщо заперечується право іншої особи, відповідачем є його носій, а спір належить до цивільної чи господарської юрисдикції. Перевірка ж владної відмови щодо заявника без спору з третьою особою має публічно-правовий характер [5]. Отже, визначальним є не суб'єкт дії, а право, що становить предмет рішення.

Третя асиметрія проявляється між судовим захистом і реєстраційним виконанням. Констатація незаконності дії державного реєстратора може не відновити розпорядження майном, а втручання у запис без визначення долі права створює нову невизначеність. Верховний Суд диференціює засоби

захисту: скасування рішення реєстратора може бути належним до відчуження майна третій особі; за наявності кінцевого набувача пріоритетною є вимога про витребування [5]. Підхід є ефективним, але його казуїстичність підвищує ціну процесуальної помилки.

Показовою є справа № 757/26182/14: після витребування квартири державний реєстратор вимагав додаткові правовстановлюючі документи. Касаційний цивільний суд роз'яснив, що рішення про витребування саме підтверджує право належного власника, та вказав на невідповідність підзаконного регулювання закону. Уряд згодом змінив пункт 67 Порядку [6]. Випадок викрив інституційний дефект: ефективність правосуддя залежала від подолання не передбаченого законом адміністративного бар'єра.

Критичної оцінки потребує модель, за якої рішення суду та його реєстраційний наслідок існують у різних інформаційних контурах. Інформаційна взаємодія ДРП з реєстром судових рішень не гарантує тотожності даних про об'єкт, сторони та потрібну дію [3]. Формально законне рішення може бути невиконуваним через змінений номер, поділ об'єкта або наступний запис. Безпекові обмеження додатково загострюють адміністративний формалізм [7, с. 349-355]. Однак автоматизація неповного припису лише прискорить дефект; цифрова сумісність потребує правової валідації та зворотного повідомлення суду про перешкоду.

За результатами дослідження пропонується, по-перше, закріпити у Законі № 1952-IV спростовну презумпцію відповідності відомостей ДРП правовому стану та наслідки її спростування судом. По-друге, статтю 26 Закону слід доповнити вимогою: рішення, що змінює реєстровий стан, має визначати матеріально-правовий результат і містити достатні ідентифікатори для виконання. Суд не підміняє державного реєстратора, але усуває правову невизначеність, яка стала предметом спору.

По-третє, доцільно запровадити нейтральну позначку про судовий спір, що автоматично надходить до ДРП після відкриття провадження щодо конкретного об'єкта. На відміну від арешту, вона не блокуватиме оборот, але

інформуватиме набувача й дозволить точніше оцінити його добросовісність. Позначка має застосовуватися лише при безпосередньому оспорюванні речового права та автоматично видалятися після завершення спору.

По-четверте, взаємодію судів і ДРП необхідно доповнити двостороннім протоколом: реєстр повертає підтвердження зміни або структуроване повідомлення про перешкоду, доступне сторонам і суду. По-п'яте, методичні рекомендації для судів мають відтворити трирівневий тест титулу, процедури й виконуваності. Це сприятиме єдності практики без підміни судової оцінки жорстким переліком позовних формул.

Отже, державна реєстрація прав є публічно організованою формою юридичної видимості приватного права. Методологічна помилка виникає, коли титул або процедура проголошуються самодостатніми. Трирівневий тест поєднує доктрину з контролем ефективності захисту. Спростовна презумпція реєстрової достовірності, стандартизація резолютивних частин, позначка про спір і двосторонній протокол виконання здатні перетворити ДРП на інфраструктуру конституційної правової визначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.
4. Бут О. В. Правові гарантії захисту права власності через оскарження дій державного реєстратора прав. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 6. С. 331-335. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-6/67>.
5. Судді ВС проаналізували практику розгляду спорів щодо державної реєстрації речових прав на нерухоме майно. Верховний Суд. 11.09.2024. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1664772/>.

6. Окрема ухвала Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 08.11.2023 у справі № 757/26182/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114904530>.

7. Коткова О. А. Судовий контроль за реєстраційними діями в умовах обмеженого доступу до Державного реєстру речових прав в період воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2026. Вип. 94, ч. 2. С. 349-355. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.2.50>.

Ключові слова: державна реєстрація речових прав, право власності, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно (Державний реєстр прав), державний реєстратор, приватне право, публічне право, міжгалузева методологія, судовий захист, публічна достовірність, правова визначеність, реєстраційний акт.

Key words: state registration of proprietary rights; ownership; State Register of Proprietary Rights to Immovable Property (State Register of Rights); state registrar; private law; public law; interdisciplinary methodology; judicial protection; public authenticity; legal certainty; registration act.

Кельман Ростислав Михайлович

Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ МАУП»

Доктор філософії з права, доцент кафедри права

DOI:

СПІВВІДНОШЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Аналіз публікації з цієї проблематики дає підстави стверджувати, що вони написані з позицій позитивізму, тобто здебільшого у них акцентується увага на коментуванні чинного законодавства, право «як воно є». Проте ми не можемо зводити його виключно до вивчення, формально-логічного тлумачення норм

Завальнюк Ірина Володимирівна	
ПРИНЦИП ІСТОРИЗМУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ У	
СВІТЛІ ІДЕЙ ЮРІЯ ОБОРОТОВА.....	70
Ямборко В'ячеслав В'ячеславович	
КОНТЕКСТУАЛЬНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНИХ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
.....	75
СЕКЦІЯ 2. РОЗМАЇТТЯ ЮРИДИЧНИХ ДОКТРИН ТА НАПРЯМІВ ПРАВОЇ НАУКИ.....	80
Туляков Вячеслав Олексійович	
КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ІННОВАТИКА: МЕТОДОЛОГІЯ ПИТАННЯ.....	80
Кельман Михайло Степанович	
ПІДХОДИ, ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У СВІТОВІЙ ТА	
УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВНИЧІЙ ТЕОРІЇ	90
Єзеров Альберт Анатолійович	
ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ: ПРИРОДА, МЕТОДОЛОГІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ.....	955
Тімофєєва Лілія Юрївна	
ПРОВОА ІННОВАЦІА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: СИНТАГМАТИЧНИЙ ВИМІР	
НАУКОВОЇ СПАДЩИНИ Ю.М. ОБОРОТОВА.....	100
Нікітін Володимир Вікторович	
ПРИВАТНЕ ПРАВО У ПУБЛІЧНОМУ РЕЄСТРІ: МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ДВОЇСТОЇ ПРИРОДИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ.....	105
Кельман Ростислав Михайлович	
СПІВВІДНОШЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ НАУКИ ТА КРИМІНАЛЬНОГО	
ЗАКОНОДАВСТВА: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	110
Нуржан Максатов	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE TRANSFORMATION OF MODERN	
JURISPRUDENCE: FORMATION OF A NEW LEGAL PARADIGM IN THE REPUBLIC OF	
KAZAKHSTAN	117
Дудник Руслана Миколаївна	
ЦИФРОВІЗАЦІА ПРАВА ЯК ПРОЯВ ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ	
АСПЕКТ	124
Чувакова Ганна Михайлівна	
АНОМАЛІЇ ПРАВОВОЇ СФЕРИ ЯК ФАКТОР ДЕФОРМАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	
.....	1288
Іванчук Віра Євстафіївна	
ПРАВОВИЙ МОНИТОРИНГ ЯК ІНФРАСТРУКТУРА ПРАВОВОЇ ІННОВАТИКИ	13333
Шандрук Сергій Миколайович	
АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ	
.....	1377